

Simpozionul național «Modalități de valorificare a informațiilor economice din arhive» (I)

MODALITĂȚI DE VALORIFICARE A INFORMAȚIEI ECONOMICE DIN ARHIVE

IONEL GAL

Arhivele îndeplinesc misiunea nobilă de a păstra și conserva pentru posteritate mărturiile scrise ale devenirii istorice a poporului român, ale națiunii noastre libere și suverane stăpînă pe destinul și viitorul ei. Arhivele îndeplinesc în societatea noastră importante funcții legate de sprijinirea cercetării istorice, menite să oglindească conform adevărului istoric, trecutul glorios de luptă și muncă al poporului român, să aducă noi contribuții la elucidarea marilor probleme ale evoluției umanității, la dezvoltarea și influențarea reciprocă a diferitelor civilizații. Realizările istoriografiei românești sînt fundamentate azi mai mult ca oricînd de bogatele izvoare păstrate în depozitele de arhivă. Sarcinile arhivelor depășesc însă sfera cercetării istorice, ele sînt mai largi, mai complexe.

Astăzi, cînd accelerarea timpoului progresului tehnico-științific este unul din factorii hotărîtori ai ridicării eficienței producției sociale, cînd nici o ramură a economiei, științei și culturii nu se poate dezvolta fără studierea și generalizarea experienței trecute, informația documentară retrospectivă dobîndește o importanță deosebită, iar satisfacerea nevoilor societății în privința acesteia tinde să devină una din funcțiile de bază ale oricărei instituții de arhivă.

Activitatea Arhivelor Statului în sprijinul economiei cunoaște o continuă creștere, eforturile sale fiind îndreptate în direcția implicării sale nemijlocite în realizarea obiectivelor prioritare trasate de Congresul al XII-lea al Partidului privind dezvoltarea bazei proprii de materii prime și de obținerea independenței energetice, în vederea depășirii greutăților provocate pe piața mondială de criza de materii prime, de criza monetar-financiară și de creșterea vertiginoasă a dobinzilor.

În vederea extinderii activității menite să valorifice informația retrospectivă în sprijinul dezvoltării economice a patriei Arhivele Statului au elaborat un program de măsuri care să asigure o mai bună organizare a muncii în acest domeniu.

În urma consultării noastre cu întreprinderile de resort, cu specialiștii, obiectivele de cercetare și valorificare a informației economice sînt orientate spre următoarele domenii: 1. surse de minerale utile și energetice, minereuri feroase, neferoase, nobile și rare; resurse petrolifere, zăcăminte de cărbuni; alte resurse minerale și energetice; 2. surse hidroenergetice și gospodărirea apelor, lucrări de hidroameliorare, de combatere a inundațiilor, izvoare de apă potabilă; 3. informații referitoare la activitatea agricolă, industrială și de construcții; 4. tehnologii industriale și agricole și concepții de politică economică ce pot fi reactualizate.

În raport cu baza documentară, filialele județene au prevăzut în planurile lor de activitate obiectivele cercetării arhivelor în vederea sprijinirii dezvoltării economiei naționale, ce sînt în concordanță cu activitățile economice locale.

În scopul asigurării ministerelor, departamentelor, întreprinderilor și organizațiilor interesate cu informația documentară retrospectivă unitățile Arhivelor Statului folosesc diverse modalități și forme de lucru: organizarea folosirii documentelor de către specialiștii din economia națională prin sălile de studiu, eliberarea de copii de pe documente, realizarea de întîlniri între lucrătorii din arhive și reprezentanții organizațiilor interesate, pregătirea unor documente de

informare din proprie inițiativă (scrisori rezumate, sinteze, informări, liste de documente etc.), informarea asupra documentelor prin mijloacele informative de masă.

Desigur, în ansamblul acestor forme și metode de lucru un loc principal îl ocupă organizarea folosirii documentelor prin sălile de studiu, unde specialiștii din economie au condiții bune pentru primirea informațiilor referitoare la temele ce-i preocupă. Aici, pe lângă inventare și serii de instrumente de informare edite, se află deseori și fișiere tematice ce facilitează în mod sensibil cercetarea. E demn de relevat că, în ultimul timp, s-a acordat o atenție mai mare perfecționării evidenței fondurilor întreprinderilor economice, a instituțiilor administrative intensificându-se prelucrarea automată a informațiilor economice și cu prioritate a celor referitoare la resursele minerale și energetice. Calculatorul a furnizat deja informații valoroase pe baza unor cereri tematice.

Valorificarea informațiilor arhivistice în sprijinul dezvoltării economiei naționale este condiționată în mare măsură de asigurarea unei colaborări funcționale între arhive și întreprinderile economice. Arhivele Statului acordă un interes deosebit antrenării geologilor, economiștilor și a altor specialiști la cercetarea izvoarelor arhivistice. Important în acest sens este stabilirea unui sistem eficace de conlucrare care să permită cunoașterea de către arhive a obiectivelor cercetării geologice și economice prioritare, iar de către specialiști a izvoarelor utile activității lor. Aceasta se realizează prin mai multe mijloace.

O cale importantă de legătură între arhive și specialiști sînt consfăturile. Ele crează o ambianță propice dialogului în vederea găsirii celor mai bune mijloace pentru realizarea scopului propus. Am avut în mai multe rînduri întîlniri de acest fel.

Cu rezultate bune s-a soldat consfătuirea organizată de Direcția generală a Arhivelor Statului în colaborare cu redacția „Revistei Economice“, pe tema „Documentele de arhivă în sprijinul cunoașterii și valorificării resurselor minerale și energetice“, la care au participat reprezentanți din ministerele economice, institute de cercetări, întreprinderi geologice, de gospodărire a apelor și arhiviști. Cu acest prilej s-au conturat soluții și propuneri utile a căror aplicare a condus la o conlucrare mai eficientă între arhive și organizațiile economice. Foarte eficiente sînt consfăturile zonale, organizate pe o tematică mai restrînsă, care oferă prilej deosebit dialogului. O asemenea consfătuire s-a ținut de exemplu la Ploiești*, unde în centrul atenției au stat posibilitățile și direcțiile de cercetare a arhivelor pentru valorificarea de noi resurse petrolifere și de minerale utile, specifice zonei, precum și valorificarea resurselor locale de către industria mică, meșteșugărească și casnică. Filiala Arhivelor Statului Maramureș a participat la un simpozion cu documentaristii Institutului de cercetări și proiectări miniere unde s-a dezbătut chestiunea folosirii izvoarelor documentare în activitatea de prospectare și exploatare geologică.

Deosebit de utilă a fost masa rotundă organizată de aceeași filială privind „Documentele de arhivă în sprijinul economiei naționale“. Cu acest prilej s-a propus completarea fișierului tematic al filialei, cu noi informații economice atît din fondurile proprii cît și din microfilmele din străinătate, în special din Cehoslovacia, urmînd ca acestea să fie comunicate întreprinderilor și institutelor de specialitate în vederea cercetării lor operative precum și antrenarea studenților de la Institutul superior din Baia Mare în acțiunea de depistare a informațiilor geologice și folosirea acestora în activitatea de cercetare.

Dar una din formele cele mai importante și de perspectivă a muncii în arhive o constituie informarea din proprie inițiativă a Comitetelor județene de partid și a organizațiilor socialiste despre prezența documentelor pe o temă dată sau care pot fi folosite în cercetarea unor anumite probleme sau pentru rezolvarea unor sarcini concrete ale dezvoltării economiei naționale.

Disponem deja de o valoroasă experiență privind eficiența acestei activități. Vom ilustra acest aspect cu cîteva exemple: Filiala Arhivelor Statului Hunedoara a semnalat întreprinderii de prospecțiuni și exploatare geologice Deva

* Vezi interviul realizat de Șt. Hurmuzache, *Documentele arhivistice în sprijinul economiei naționale*, în Revista Arhivelor nr. 4/1982, p. 376—384.

existența unor hărți miniere din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea pe care sînt marcate zăcăminte metalifere și galeriile de mine. Studiarea lor a folosit la identificarea unor noi zăcăminte, iar prin localizarea galeriilor abandonate s-au întreprins măsuri de prevenire a accidentelor. Comitetul Geologic a cercetat cu ani în urmă Arhiva Tezaurariatului minier al Transilvaniei, păstrat la Arhivele Statului din Cluj-Napoca pentru a determina localitățile din Munții Apuseni unde s-au făcut exploatări în trecut, anii în care s-a lucrat, gradul de exploatare a minelor și conținutul minereurilor. Informațiile și datele culese au fost folosite la elaborarea programelor de cercetare geologică.

Filiala Arhivelor Statului Maramureș a semnalat Institutului de cercetări și proiectări miniere Baia Mare un document din anul 1931, apreciat ca fiind de o importanță vitală, de natură să transforme Valea Roșie într-o zonă principală a mineritului băimărean. Studiul întocmit de Institut asupra valorii informațiilor cuprinse în document a fost transmis Centralei minelor din Baia Mare. Cercetarea documentelor a furnizat date asupra vechilor galerii, pentru definitivarea traseului unui tunel de la gura de exploatare Herja la flotația centrală din Baia Mare, care a și fost dat în exploatare.

Filiala Arhivelor Statului Arad a informat organele de partid locale asupra unor documente care atestă existența pe teritoriul județului a unor zăcăminte de cupru, plumb, aur, argint și roci silicoase. Verificările au stabilit că aceste zăcăminte nu erau cunoscute și în prezent există preocupări pentru valorificarea lor.

Filiala Arhivelor Statului Prahova a transmis întreprinderilor de profil informații documentare referitoare la zăcămintele de cărbune. Pe baza lor s-au extins exploatările la mina Filipești — zona Măgureni — prelungindu-se exploatările — după aprecierea specialiștilor — cu cel puțin două decenii, deși în anul 1980 se considera că mina trebuie închisă, deoarece zăcămintul s-a epuizat. O altă zonă, necunoscută a fost inclusă într-un amplu program de cercetări geologice. Informațiile documentare au grăbit cercetările privind zăcămintele de bentonită și alte materiale asfaltice.

Filiala Arhivelor Statului Caransebeș a înaintat documente Comitetului județean de partid în care a semnalat resurse minerale, cărbune superior și metale prețioase, în zona Bozovici și Veredin, ultima nefiind în exploatare.

Informațiile înaintate de Filiala Arhivelor Statului Bacău au contribuit la evidențierea unor resurse de cărbune neexploatate. Pe baza lor au fost începute cercetările la minele Lăpuș, comuna Dărmănești. Cercetările se află într-un stadiu avansat, iar întreprinderea minieră Comănești a transmis mulțumiri filialei pentru informația transmisă și și-a exprimat convingerea că la începutul anului viitor vor fi scoase la suprafață primele cantități de cărbune din zonă.

Filiala Arhivelor Statului Brașov a semnalat Inspectoratului geologic Brașov documentația asupra unor zăcăminte de cărbune la Vulcan și Cristian care pot fi cu succes utilizate pentru nevoi locale, industriale, agricole și casnice.

Informațiile din documentele de arhivă au contribuit la punerea în exploatare de noi zăcăminte în județul Vilcea și la efectuarea de foraje pentru determinarea cantitativă și calitativă a cărbunelui din zona Gura Văii.

Comitetul executiv al Consiliului popular Mehedinți a fost informat de Filiala Arhivelor Statului asupra unor exploatări de cărbune abandonate în timpul primului război mondial.

În urma informațiilor transmise de Filiala Arhivelor Statului Harghita au fost repuse în exploatare zăcăminte abandonate în 1930.

Rezerve necunoscute de cărbune au mai fost semnalate și în județele Neamț și Suceava.

Filialele Arhivelor Statului au semnalat existența unor zăcăminte de ștei în localitățile din județele Bacău, Iași, Maramureș, Neamț și Vilcea, abandonate în anii 1953—1954 din cauză că extragerea era prea costisitoare sau datorită unor dificultăți tehnice de exploatare.

Cercetarea documentelor de arhivă a contribuit și la elaborarea proiectelor de construire a unor centrale electrice mici și mijlocii, pentru satisfacerea unor nevoi energetice locale, fără a se apela la sistemul energetic național. Astfel, Filialele Arhivelor Statului Maramureș și Arad au semnalat documente ce conțin planuri ale unor microcentrale electrice acționate cu resurse energetice locale (cărbune de calorie redusă, cursul râurilor etc.). Aceste informații au contribuit la elaborarea unor proiecte energetice locale.

Filiala Arhivelor Statului Sibiu a pus la dispoziția organelor locale de partid și de stat un proiect asupra folosirii potențialului energetic la punctul

„Pisc“, lângă Gura Rîului, unde s-a construit ulterior un lac de acumulare pentru alimentarea cu apă a Sibiului și o microhidrocentrală.

Arhivele Statului Caransebeș au semnalat documente privind amplasarea unei hidrocentrale pe Nera.

Atenția a fost îndreptată și spre valorificarea informațiilor referitoare la potențialul hidroenergetic și la gospodărirea apelor. Întreprinderi de amenajări hidrologice și de îmbunătățiri funciare au efectuat, îndeosebi după inundațiile din 1970 și 1975, cercetări în arhive pentru depistarea documentelor ce conțin soluții ce au aplicabilitate și în prezent. De un real folos au fost informările transmise de Filiala Arhivelor Statului Brașov Oficiului de îmbunătățiri funciare, asupra planurilor și documentațiilor privind rețeaua hidrografică, amenajarea cursului apelor Buzăului, Oltului și Birsei, în vederea construirii rețelei de irigații și de apărare contra inundațiilor. Oficiul de hidrografie a cercetat și folosit documente privind sursele de apă potabilă din Poiana Brașov, Cuical, Valea Cetății, Zărnești, în vederea măririi debitului de apă din izvoarele existente și captarea unor noi izvoare.

Filialele Arhivelor Statului au transmis informări și date tehnice care au fost folosite la amenajarea râurilor Covansa, Pîriu Negru și Prut, la îndiguirea Bistriței, la elaborarea unor planuri de îmbunătățiri funciare, la alimentarea cu apă potabilă a unor orașe: Cîmpina, Iași, Rîmnicu Sărat și altele, la canalizarea orașelor Ploiești, Iași și Oradea.

Este salutară inițiativa Consiliului Național al Apelor care a indicat direcțiilor apelor din teritoriu să cerceteze documentele referitoare la gospodărirea apelor existente în depozitele Arhivelor Statului.

Au existat inițiative și pentru folosirea documentelor tehnice. Astfel Filiala Arhivelor Statului Brașov cercetînd documentele tehnice elaborate în trecut de întreprinderile cu renume din oraș: I.A.R. Schiell, Prerom etc., se preocupă de valorificarea datelor ce au utilitate practică și în prezent. Documentele au fost puse la dispoziția Întreprinderii de construcții aeronautice Ghimbav-Brașov, care a manifestat interes pentru ele; cercetarea și valorificarea lor va duce fără îndoială, la reducerea timpului de proiectare a unor produse și subansambluri.

Așadar, valorificarea informațiilor din documentele de arhivă s-a dovedit a fi deosebit de utilă. Ea a contribuit la rezolvarea unor sarcini stringente ce stau în prezent în fața economiei, a ușurat și grăbit cercetarea, a facilitat punerea în evidență a noi resurse naturale și energetice și a posibilității de valorificare a lor în activitatea geologică, minieră, industrială, agricolă și de gospodărirea apelor, a dus la economisirea de forțe materiale și umane importante.

Considerăm că activitatea pe linia utilizării documentelor în sprijinul dezvoltării economiei trebuie să fie extinsă în viitor. Ea trebuie să acopere toate sectoarele care pot beneficia de valoarea informațiilor de arhivă. Eficiența cercetării este dovedită chiar și în cazul cînd numai unele din informații au aplicabilitate. Activitatea noastră de sprijinire a economiei beneficiază de o bază documentară bogată. Fondurile și colecțiile păstrate în depozitele Arhivelor Statului acoperă toate domeniile activității economice. Depinde numai de priceperea noastră de a organiza judicios activitatea de cunoaștere a izvoarelor, pentru a asigura eficiența dorită cercetării. Este necesară cu pregnanță impulsivitatea cercetării tematice a fondurilor și a colecțiilor și, pe această bază, realizarea în viitor a unor cataloage speciale, tematice, la cererea instituțiilor și a specialiștilor interesați. Din acest punct de vedere este salutară inițiativa F.A.S. Maramureș care elaborează un Catalog al documentelor miniere din bazinul minier Baia Mare. Se impune de asemenea intensificarea activității de înmagazinare și de regăsire a documentelor care se constituie în surse de informații privind localizarea resurselor naturale, a fenomenelor meteorologice și hidrologice, lucrări hidrotehnice și de gospodărire a apelor.

O condiție importantă este asigurarea utilității cercetării documentelor. Eforturile în depistarea informațiilor trebuie să fie axate pe obiectivele de cercetare a organizațiilor economice. Este necesară, de aceea, stabilirea unei bune colaborări între Arhive și organizațiile interesate, astfel, încît arhiviștii să cunoască sarcinile generale ale cercetării geologice și ale organizațiilor economice, iar specialiștilor să le fie asigurat accesul rapid la informații.

Cerințele recomandă elaborarea unor planuri comune ale arhivelor și organizațiilor interesate de a se încheia convenții de colaborare, în care să se precizeze obiectivele ce se urmăresc, izvoarele ce se cercetează și obligațiile reciproce asumate pentru coordonarea activității. Este necesar să dezvoltăm interesul spe-

cialiștilor față de informația de arhivă, să-i ajutăm să simtă în activitatea practică avantajele ei economice. În vederea realizării acestui scop e necesar să folosim mai multe mijloace de propagandă în masă (presă, radio, televiziune). Până în prezent în presa economică de specialitate sînt publicate informații despre fondurile și colecțiile arhivistice ce pot fi cercetate, despre eficiența aplicării informațiilor documentare în activitatea economică practică ș.a.m.d.

Revista Arhivelor la rubrica „Teorie și practică arhivistică” publică sub genericul „Arhivele în sprijinul dezvoltării economiei naționale” o serie de materiale pentru cei interesați. E un început bun ce trebuie continuat cu concursul nostru al tuturor.

Considerăm că este foarte important ca specialiștii să fie antrenați în acțiunea de depistare și cercetare a arhivelor dată fiind competența lor în stabilirea direcțiilor de investigare a documentelor, a valorii informațiilor și a modului de valorificare a lor. Lărgirea colaborării va contribui la perfecționarea metodicii cercetării mecanismului de organizare a nevoilor sociale în ce privește informația din arhive, la mai buna cunoaștere a eficienței muncii de informare.

Nici o strădanie nu este de prisos, cînd e vorba de cunoașterea și valorificarea complexă a tuturor resurselor ce pot contribui la dezvoltarea economiei naționale. Chiar dacă numai o parte din informații vor fi valorificate, și vor da satisfacții, în fapt va fi răsplătit întregul nostru efort.

VALORIFICAREA INFORMAȚIILOR DOCUMENTARE PRIVIND EXISTENȚA UNOR SUBSTANȚE MINERALE UTILE, PRIN CERCETĂRI GEOLOGICE¹

IOAN MUREȘAN

În condițiile revoluției tehnico-științifice contemporane industria cunoaște o dezvoltare fără precedent și reclamă cantități sporite de energie și de materii prime.

¹ La elaborarea comunicării a fost utilizată următoarea bibliografie: Antonicu Suzana, *Bibliografia geologică a Republicii Socialiste România*, Al IV-lea Supliment (cuprinde publicațiile din 1960—1965), Institutul de Geologie și Geofizică, București 1969; Codarcea Alexandru, *O sută de ani de cercetări geologice în România* în „Studii și cercetări de geologie, geografie și geofizică. Seria Geologie”, 1966, II, 2, p. 279—298, București, 1966; Fichtel, J. E. *Beiträge zur Mineralgeschichte von Siebenbürgen*. I. *Nachrichten von den Versteinerungen des Grossfürstentums Siebenbürgens*. II. *Geschichte des Steinsalzes und der Salzgruben in Siebenbürgens*, Nürnberg, 1780; Fridwelsky I, *Mineralogia magni principatus Transilvaniae*, Claudiopolis, 1767; Gheorghiu Constantin, Boldor Alexandra, Hanomolo Antoaneta, Cerneaveschi Constantin, Pop Ion, *Evidența documentațiilor geologice înregistrate la Fondul geologic din Comitetul de Stat al Geologiei, în perioada 1950—1967*, Comitetul de Stat al Geologiei, București, 1968; Haiduc Ilie, *Industria aurului din România*, București, 1940; Hauer F. R., Foetterle, F., *Geologische Übersicht der Bergbaue der Österreichischen Monarchie*, Wien, 1855; Herbich, Fr., *Ein neues Erzvorkommen am Gyálu Bradului*, Westlich von Szt. László, O.T.-t.Ert., 12, Földt. Közl., 1889, 19, 4—6, 229—230, 1887; Istrate Nicolae, *Indicatorul comunelor din Ardeal și Banat*, Cluj, 1925; Jekelius Erich, *Bibliografia geologică a României*, I-ul Supliment (pentru anii 1927—1929) Institutul Geologic al României, 1929; Köleseri Samuel, *Auraria Romano-Dacie*, Cibinii, p. 1—237, 1717; Kräutner Theodor, *Bibliografia geologică a României*, al II-lea Supliment (cuprinde publicațiile din 1 aug. 1929 — 31 dec. 1938), Institutul Geologic al României, București, 1939; Kürthy, S. A. *Hideg-Szomos vidékének geologiei viszonyai*, Földt. Közlöny. VI, 165—179. Budapest, 1876; Magda Ion și colab., *Industria minieră a județului Cluj. Monografie*, 1972, p. 78; Maghiar Nicolae, Olteanu Ștefan,